

Richterová, Julie

Záchranné a zjišťovací výzkumy středověkých vesnic na území Prahy

Archaeologia historica. 1988, vol. 13, iss. [1], pp. 495-510

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139781>

Access Date: 18. 10. 2024

Version: 20241018

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Záchranné a zjišťovací výzkumy středověkých vesnic na území Prahy

JULIE RICHTEROVÁ

Výzkum středověkých vesnic na území Prahy je ve své realizaci v současné době ovlivňován průběhem stále trvající rozsáhlé výstavby ať již okrajových sídlišť či doplňovací zástavby, jež se mnohdy vyvíjí dosti živelně. Povaha výzkumu je tak předem delimitována jako záchranná a zcela výjimečně se podaří uskutečnit v předstihu menší sondáž zjišťovacího charakteru nebo dokonce systematický výzkum. Za těchto podmínek se snažíme využít i nahodile vzniklých příležitostí a vrátit se na lokality, které mohly být zkoumány třeba i nedlouho především, však pouze v omezené míře.

RUZYNĚ, PRAHA 6. Výzkum v Ruzyni je exemplární ukázkou této situace. Byl r. 1983 zahájen (Richterová 1984), ale z moci investora r. 1984 zastaven pro tehdejší projektovou nepřipravenost stavební akce a další problémy administrativně právního charakteru. V letošním roce se investor obrátil na MMP se žádostí o urychlené pokračování ve výzkumu a uzavřel s muzeem HS, jež by se měla naplňovat od podzimu t. r., kdy bychom navázali na dosaženou situaci a pokračovali pak na jaře 1988.

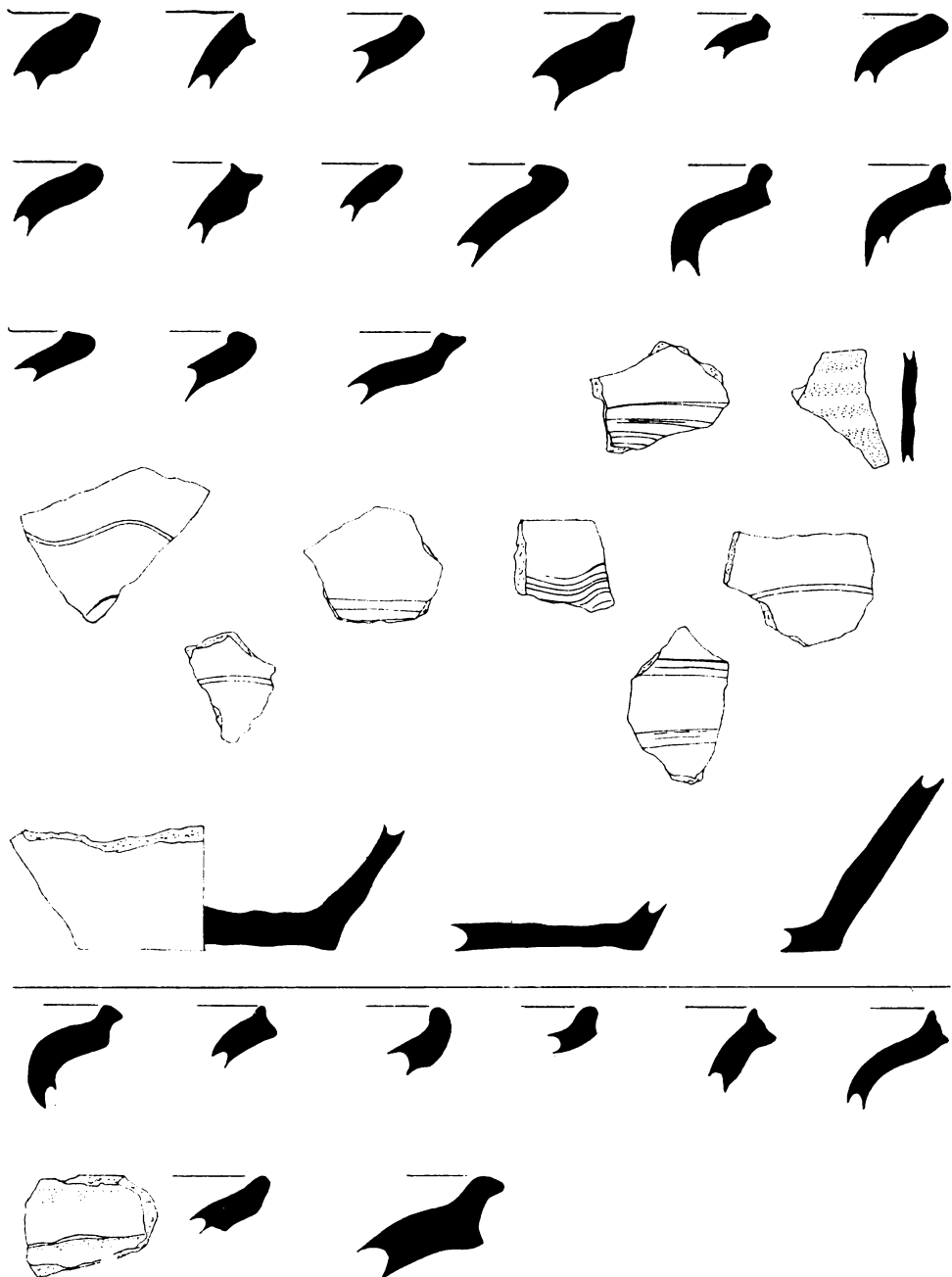
Stručně shrnutí dosavadních výsledků z r. 1983 a 1984: Bylo provedeno 9 sond, rozložených po obvodu staré návsi, buď na její ploše, nebo na přilehlých parcelách (obr. 1). Důležité je zejména zjištění osídlení z první pol. 13. stol., zasahující objekty do plochy návsi, a to v její Z části (obr. 1 a 2 3). Za linií V části návsi, tvořené zahradami, odkryly sondy situaci sídlištních vrstev bez výraznějších objektů s nejstarší keramikou opět z 1. pol. 13. stol.

Srovnáme-li dosud získaný keramický materiál z Ruzyně s materiálem z vedlejší V ležící Liboce (Olmerová 1982), můžeme konstatovat, že nejstarší keramika ruzyňská je ve svém celku o něco mladší, z období kolem 1200 až po 1250.

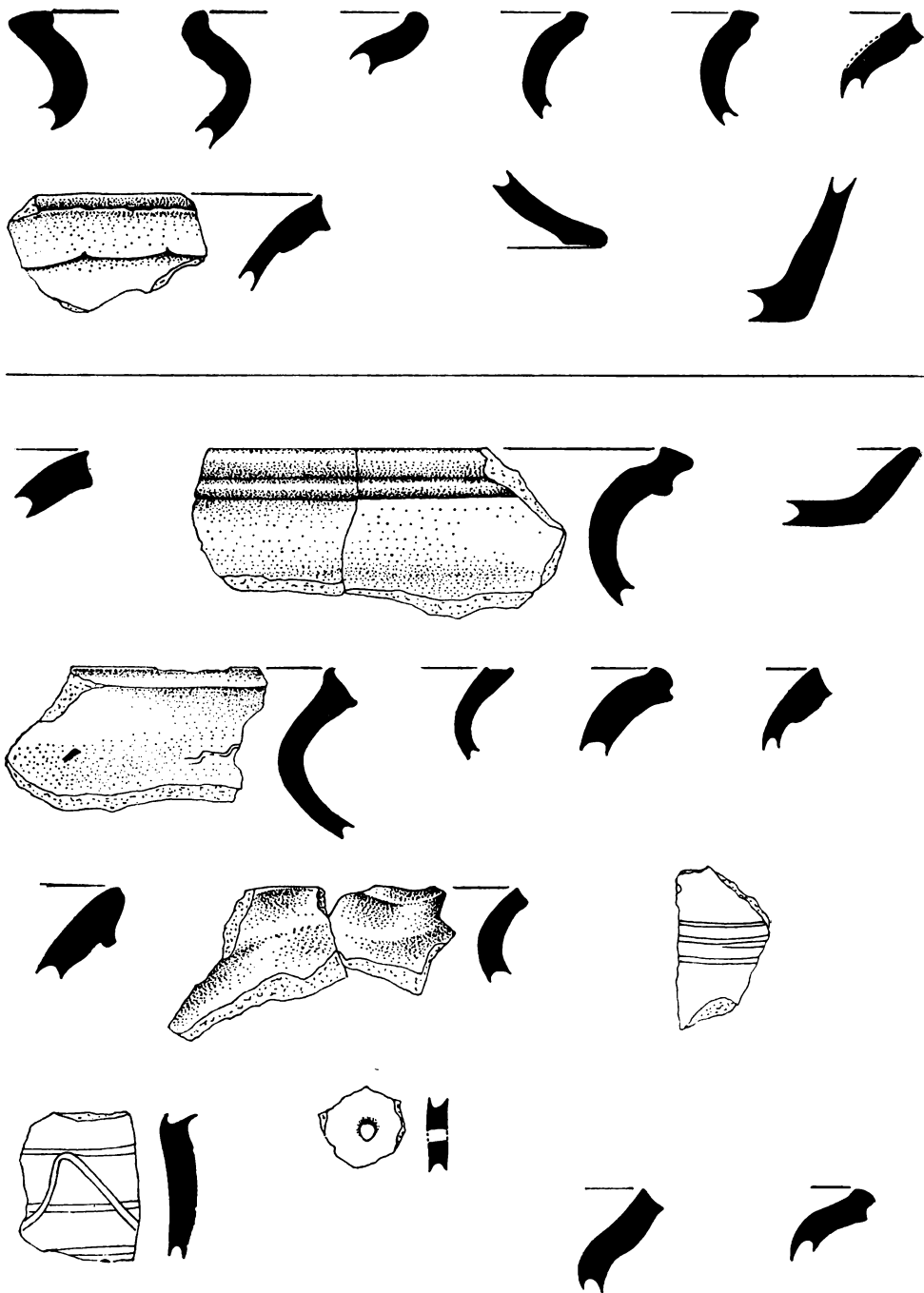
Prozatím se nám tedy podařilo lokalizovat část raně středověkého osídlení vsi na pravobřeží Litovického potoka. Podány byly důkazy o existenci osídlení od poč. 13. stol. až do pol. 13. stol. jako nejstarší, se zřejmou pauzou v osídlení zahradní části sledovaného prostoru návsi u její V hranice, trvající od pol. 13. stol. do konce 14. stol. Dosavadní výsledky pak prokázaly další kontinuitu osídlení od konce 14. stol. až po raný novověk. Kdy skutečně proběhly strukturální změny a došlo k přeorganizování středověké vesnice, lze jen předpokládat. Snad právě absence materiálu v určitém úseku lokality pro 2. pol. 13.—konec 14. stol. bude indikovat lokální topografický přesun v místním vývoji sídelní situace či pouhý posun dispoziční linie. K odpovědnějšímu stanovení jednotlivých etap vývoje osídlení bude nutno doplnit dnes dosažené informace provedením další sondáže na klíčových místech lokality, v souladu s výstavbou, tj. nejdříve na pravém břehu Litovického potoka, uvnitř dvora čp. 30 (po výklizu firmy Rott), dále u čp. 3, 4 a především u usedlosti čp. 13, která se nachází již v inundaci.

Obr. 1. Ruzyně, Praha 6. Výzkum z r. 1983–84. Polohopis sond.

Obr. 2. Ruzyně, Praha 6. Keramický materiál z obj. 1, sondy 2, před čp. 10.

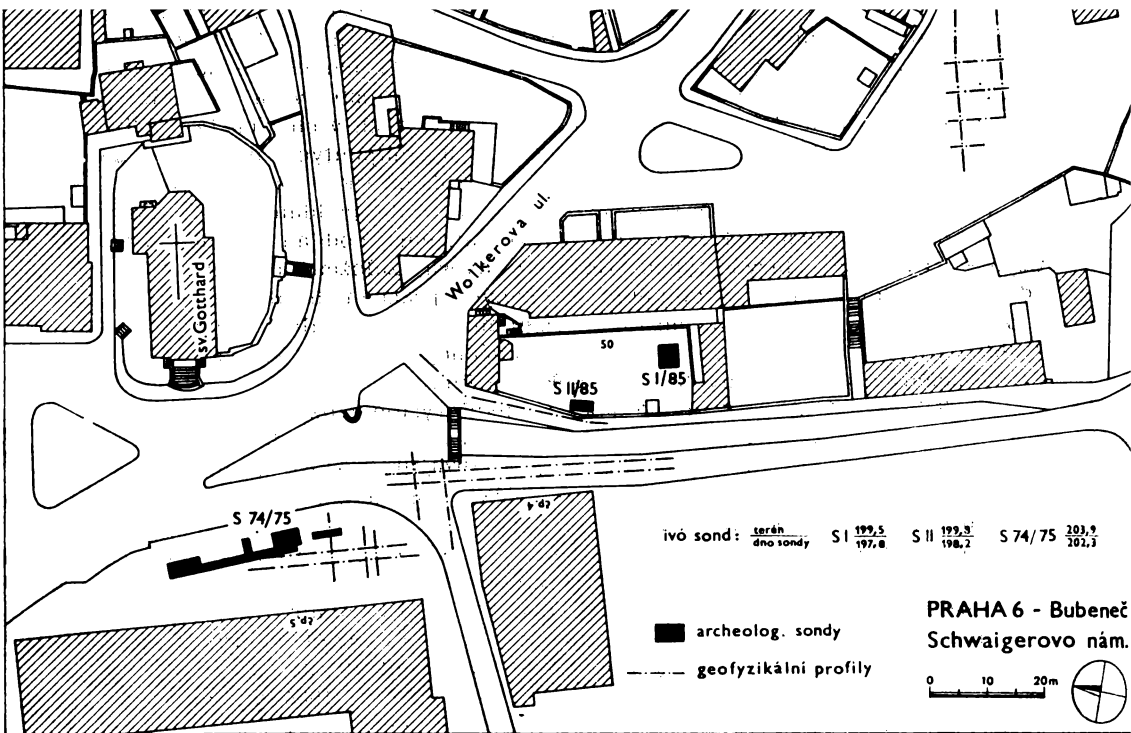
Obr. 3. Ruzyně, Praha 6. Keramika z obj. 2, sondy 2.

Určitá a v mnohém důležitá svědectví o sociálně ekonomické struktuře i sídelní situaci vesnice před r. 1420 přináší Břevnovský urbář (DRC VII, 155 až 160) ve vztahu k ruzyňskému dvoru, a to z hlediska evidence jeho příjmů. Zůstává však v podstatě jediným zdrojem zpráv o velikosti dvora (5 popluží), údajů o počtu dědiců (23), o přítomnosti mladců, sídlících v chýších (z r. 1406, DRC, 160; Graus 1957, 21), tedy námezdních sil, najmutých patrně z řad podsedků, dále o existenci rybníka a mlýna s 1 kolem (DRC, 159). Pro obdělávání plužiny ruzyňského dvora nestačila pracovní síla poddaných z Ruzyně, ale robotními povinnostmi k témuž dvoru byli zatíženi i poddaní z Veleslavína. Ruzyňský dvůr byl starým typem režijního dvora, založeného převážně na poddanské robotní rentě, s doplněním nájemných pracovních sil, jenž na poč. 15. stol. ztrácí v pražském příměstském regionu svou rentabilitu v zemědělské výrobě (Nový 1971, 409, pozn. 66). Není vyloučeno, že i tento jev měl vliv na vývoj a změny organizace života středověké vsi Ruzyně.

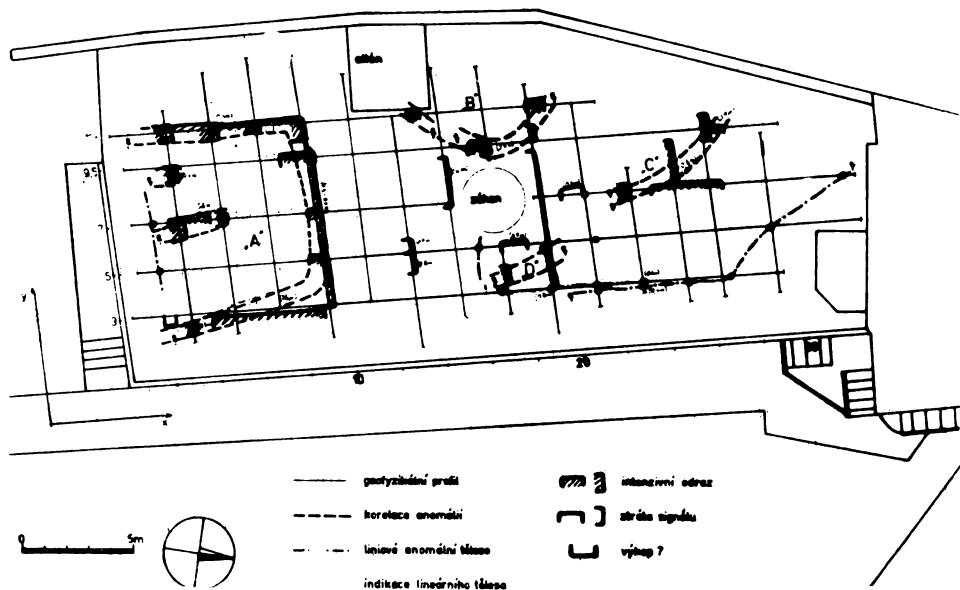
BUBENEČ, PRAHA 6. Podobně jako se nyní rýsuje možnost pokračování výzkumu v Ruzyni, bylo v Bubenci, v Praze 6, navázáno na výsledky předchozího výzkumu lokality, zejména výzkum z r. 1974/1975, který zachytil jádro vsi Ovenec a jeho překrytí vrcholně středověkým osídlením s nepatrným posunem dispozice (Richterová 1982).

V bezprostředním sousedství sovětské střední školy, jejíž výstavbě výzkum z r. 1974/1975 předcházela, byla na Schwaigerově nám. realizována v letech 1984–1985 výstavba bytovek velvyslanectví SSSR. Na tomto náměstí, jímž kdysi protékal potok, a na němž se až do pol. 19. stol. rozkládal rybník (jak nám jej zachytil A. Mánes i kartografický materiál 1. pol. 19. stol. — Richterová 1982, tab. I), jsme prováděli při výstavbě inž. sítí v r. 1984 archeologický dohled a pro r. 1985 se podařilo dohodnout na parcele č. 50, v zahradě čp. 59 (zařízení staveniště) zjišťovací sondáž. Chtěli jsme si ověřit, případně doplnit poznatky o rozsahu osídlení lokality v této části. Archeologický dohled přinesl doklady jediné až novověkého charakteru osídlení na ploše vlastního Schwaigerova nám. Nechali jsme provést geofyzikální průzkum, u Geoindustrie Praha, v místech a na břehu bývalého rybníka a v zahradě čp. 59 (obr. 4a, b). Zde byly zachyceny anomální odrazy radiolokačního projevu, které podle dosavadních zkušeností geofyziků byly interpretovány jako zdivo, ohraničené v objekt (Geoindustria, n. p., Praha, Schwaigerovo nám. — GRM 01 83 5001, 1984). Na základě výsledků geofyzikálního měření jsme volili 2 sondy, z nichž v Z orientované jsme odhalili skutečně zděné základy nepodsklepené stavby, jež svým provedením zdíva i průvodním materiálem náležela období novověku — 17. stol. s pozdější mikrofází přestavby. V jejím zásypu se však kromě mladší keramiky objevila i ojedinělá příměs keramiky 13. stol. Pokračovali jsme tudíž pod základovou spáru do hl. —2 m na úroveň rostlého terénu a zachytili fragment zahloubeného objektu s keramikou 1. pol. 13. stol. (obr. 5), se žlábký, kůlovými jamkami a ohništěm na sprašovém podloží. Druhá sonda, položená severovýchodněji, pak zachytila zlom terasy se skalním výchozem z navětralé šárecké břidlice, v níž byla zjištěna keramika 13. stol. ve splachové vrstvě a pozůstatky zahradní architektury pozdně novověkého období.

Jádro vsi Ovenec v raném středověku bylo tedy umístěno skutečně nad terasovým zlomem mimo inundaci a výzkum 1985 potvrdil tak závěry výzkumu 1974/1975, jenž zachytil proti kostelu sv. Gotharda zahloubené objekty s kalichovitými okraji, před polovinou a z pol. 12. století. Archeologický dohled 1984 svými pozorováními doplnil předpoklad vývoje osídlení lokality, absenci středověkého osídlení hlouběji v prostoru Schwaigerova nám., položeném již v území inundace, která se dodnes vyznačuje vydatnou spodní vodou o vysoké

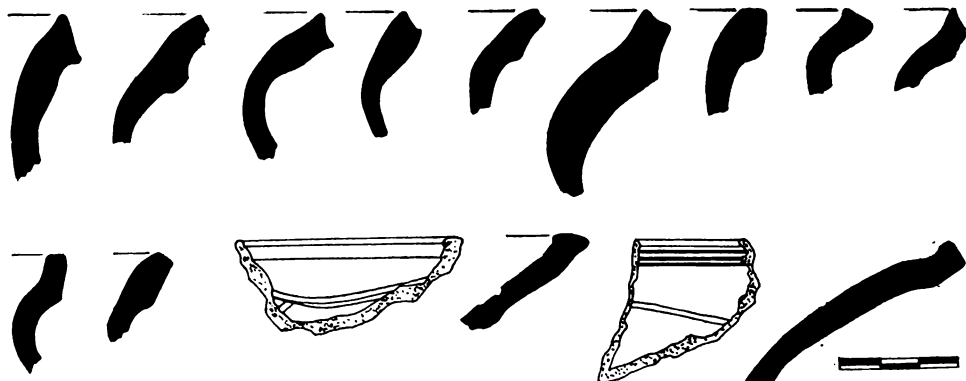

obr. 4a). Bubeneč, Praha 6 — Schwaigerovo nám. Situace sond archeologického výzkumu z r. 1974/75 a 1985. Profily geofyzikálního průzkumu 1984.

obr. 4b). Bubeneč, Praha 6 — Schwaigerovo nám. Interpretace geofyzikálního měření z r. 1984 (podle p. g. Bilého, Geoindustria, Praha), parcela č. 50.

hladině. Na parcele č. 50, čp. 59, byl na stupni terasy zjištěn poslední výběžek středověkého osídlení, již mimo hlavní nebezpečí záplav. Tady byl zachycen JV okraj středověké vesnice Ovenec.

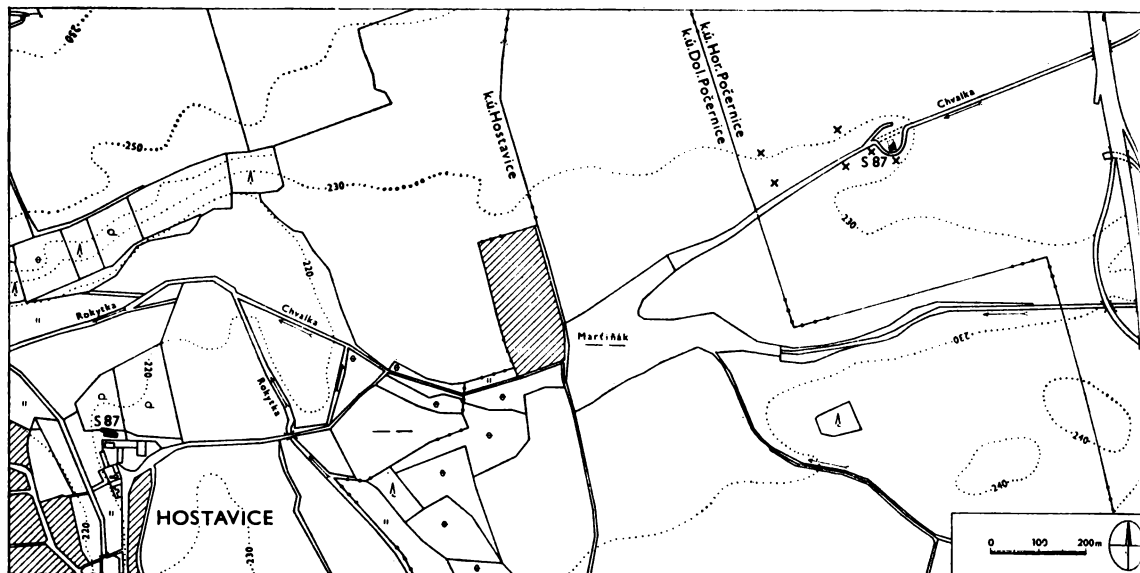
Obr. 5. Bubeneč, Praha 6 — Schwaigrovo nám. Keramický materiál ze zahloubeného objektu sondy 1/85.

HOSTAVICE, PRAHA 9. V r. 1986 při zahájení zemních prací pro inženýrské sítě jako I. fáze výstavby rozsáhlého sídliště Černý most II byly narušeny objekty (a většina jich zlikvidována) dvou zaniklých poloh středověkých vesnic. Obě se nalézají v přítokové oblasti Rokytky (obr. 6).

Severně od obce Hostavice, jež leží mezi Kyjemi a Dol. Počernicemi, byly při hloubení široké kanalizační rýhy zachyceny sídlištní jámy a prozkoumány nejprve J. Klápštěm, Z. Dragounem a J. Zadákem. Akce byla poté předána MMP. Na podzim téhož roku a v roce letošním jsme po dohodě se stavbaři otevřeli sondy na zbytku neporušené plochy v rozsahu 12×30 m, tedy celkem cca 3 ary. Odkryli jsme pozůstatky osídlení raně až vrcholně středověkého v podobě řady sídlištních jam (zásobních, některé patrně přesřešených, dosahujících hl. 90 cm), množství jam a jamek po kúlech, širší žlab a fragment zahloubeného objektu (obr. 7).

V půdorysné dispozici (podle IS SK, obr. 8) se u vesnice Hostavic vyděluje relativně starší část, uspořádaná podél potoka, průměrně vydatném přítoku Rokytky, na jeho levém břehu. Mladší parcelace vede souběžně v ulicové linii. Výjimku tvoří statek čp. 3 a 13, původně jen 3, jenž je starší, umístěný na proětjším břehu potoka, izolovaný mimo jádro vsi, jak byl tento stav konzervován na SK. Právě S od této usedlosti byla zjištěna zaniklá poloha raně středověkého osídlení jako nejstarší fáze z 1. pol. 13. stol. Zániková fáze odpovídá 15. stol., asi konci jeho 1. poloviny.

Zahloubený objekt má v podstatě zachovanou jen šíji s kamennou plentou po obou stranách vchodu do objektu, dále se zachovalo schodiště s postranními žlábků a na jeho konci byl pak zachycen ještě zbyteček spálené podlahy (obr. 9). Takže alespoň okraj dna známe, a tím i hloubku zahloubení objektu, která činí 80—100 cm, ale vlastní prostor objektu, pravděpodobně polozemnice větších rozměrů, jak soudíme podle mimořádnější délky (350 cm) a již obvyklejší šíře šíje (150—180 cm), byla zničena stavbou. Předpokládáme, že takovýchto objektů zde bylo více.

Obr. 6. Dvě zaniklé polohy středověkého osídlení: vesnice Hostavice, Praha 9 a ZSV na k. ú. H. Počernice (dříve Chvaly), Praha 9. (Plochy výzkumu jsou vybarveny černě, křížky označují místa nálezů povrchového sběru.)

Zčásti byla plenta porušena sekundárním vybíráním kamene. Ve zbytku zdíva byla nalezena in situ deformovaná záušnice o průměru cca 40 mm, z bronzového drátu (obr. 10). Přímou na schodišti pak ležel zlomek srpu. Keramické nálezy ze zásypu zahluobeného objektu odpovídaly období 1. pol. a kolem poloviny 13. stol. (obr. 11), jak dokládají větší zlomky zvonovitých misek s vlnkami a vzhůru vytažené okraje.

V sídlištních jamách a ostatních objektech byly jako nejstarší nálezy keramiky zjištěny zduřelé okraje a okraje odvozené z kalichovité profilace (obr. 12). Mezi pozoruhodnějším materiálem ze železa z tohoto naleziště můžeme uvést ještě šipku z kuše, fragment ostruhy, resp. ostruhu s odlomeným pravděpodobně malým kolečkem (nelze vyloučit bodec), nůž s částí střenky, kruhová „ozdoba“, patrně přezka, vedle běžnějších zlomků podkov, a dalších železných předmětů.

Nejmladší materiál z 14. století se soustřeďoval převážně v Z okraji odkryté plochy zachyceného osídlení, nad přirozeným svahem k vodoteči.

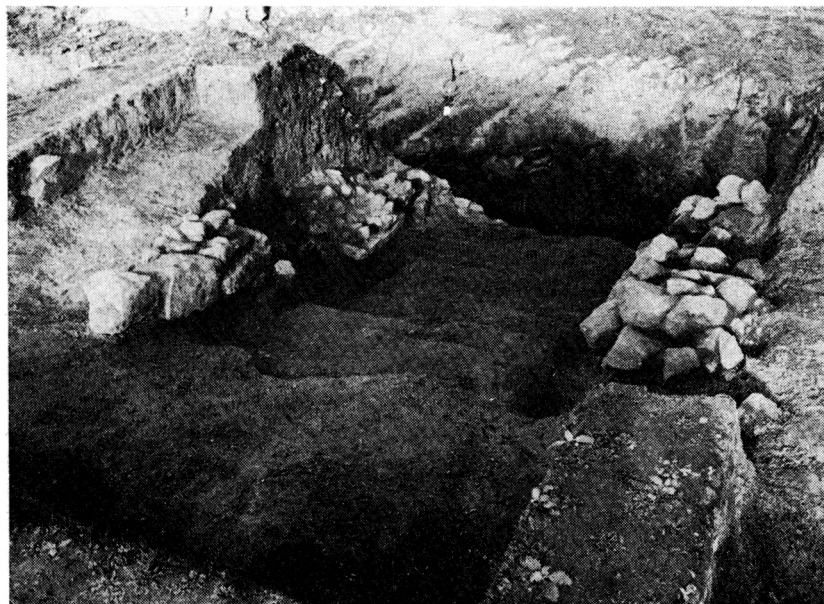
Uvažujeme-li o vztahu této zaniklé polohy středověkého osídlení k dále trvajícím typu mladšího sídliště, mohli bychom připustit pravděpodobný posun sídlištního jádra. Bezpečnější úsudek si bude možno učinit, podaří-li se uskutečnit koreferentem výzkumu navrhovanou ověřovací sondáž v historickém jádru stávajícího sídliště, aby bylo možno získat potřebné srovnání.

Písemné prameny nelze v tomto směru využít, neboť první zmínky o Hostavicích se objevují značně pozdě, v 15. stol., a to ještě sporadicky.

CHVALY, H. POČERNICE, PRAHA 9. SV od Hostavic (obr. 6), na styku 3 katastrů — Chvaly (dnes H. Počernice), Dolní Počernice a Hostavice, na levém břehu potoka Chvalky, přítoku Rokytky od SV, nepřilíš vydatném, bylo porušeno osídlení ZSV. Přelozkou potoka byly zničeny nebo přetnuty objekty,

Obr. 7. Pohled na výzkum od JV. Hostavice, Praha 9.

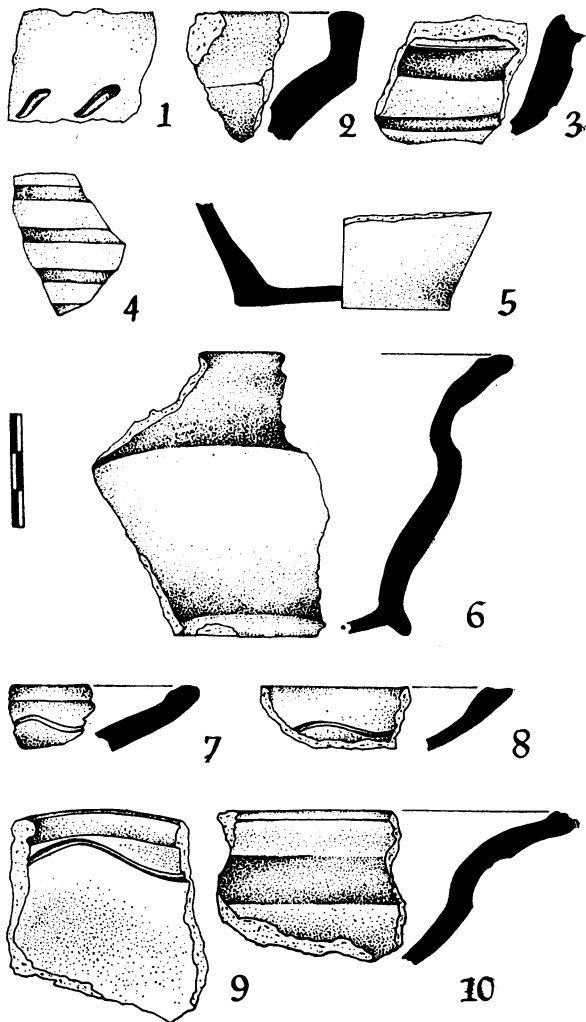
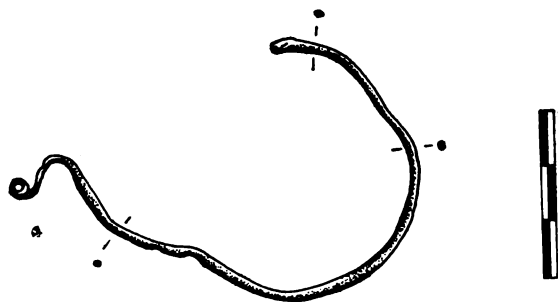
Obr. 9. Hostavice, Praha 9. Fragment zahloubeného objektu; vchod s kamennou plentou a zachovaným schodištěm.

z nichž některé se dosud rýsují v březích uměle vyhnutého potoka. Výzkum se zdál být možným podle běžného průřezu až po opětném navrácení potoka do původního směru toku. Ovšem dalším postupem stavby na konci léta t. r., přesněji prázdnin, byla i oproti dohodě narušena pec a další objekty vytvořením nádrže s kanalizačním výstupem, jak jsme zjistili při kontrole, a tudíž bylo nutno výzkum ihned zahájit.

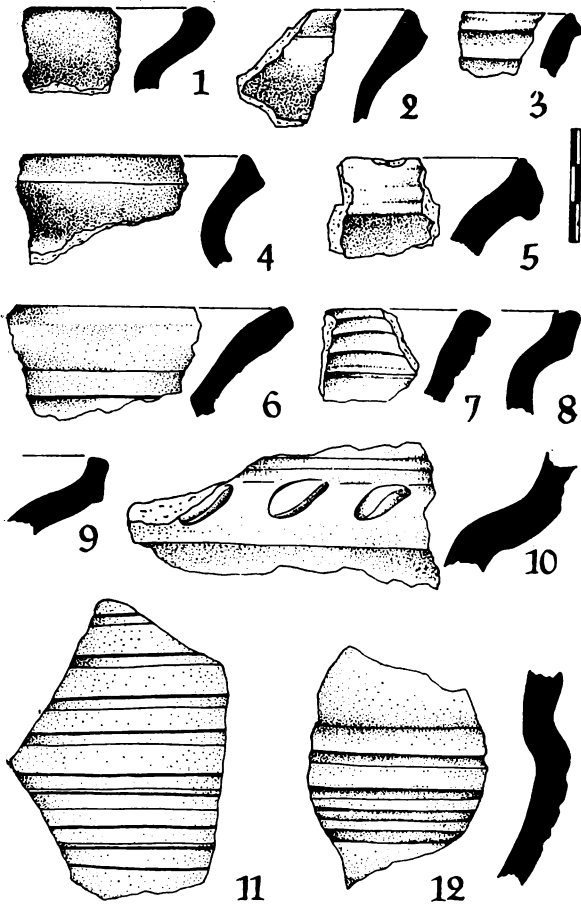
Obr. 8. Hostavice, Praha 9. IS Stábil. kat. z r. 1841. Šrafováním vyjádřena žlutá barva IS (dřevěná stavba).

Obr. 10. Hostavice, Praha 9. Záušnice z
bronzového drátu, nalezená ve zdivu
plenty.

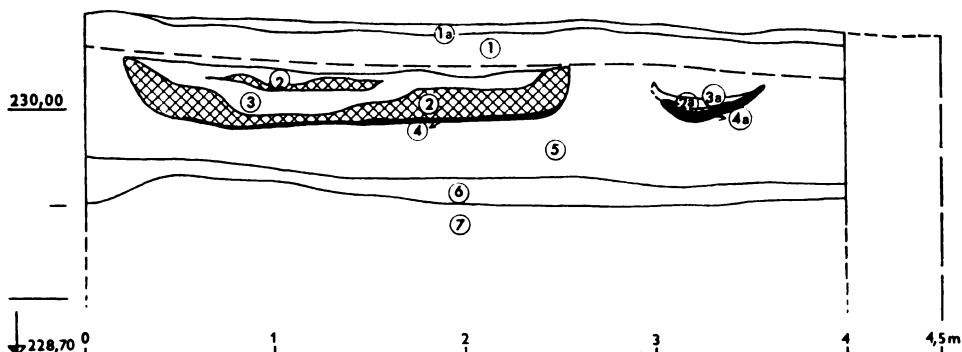
Obr. 11. Hostavice, Praha 9. Keramic-
ké nálezy ze zásypu šíje zahloub-
ného objektu (polozemnice), 1. pol.
až kolem poloviny 13. stol.

Obr. 12. Hostavice, Praha 9. Keramické nálezy z ostatních objektů, sídlištních, nejstaršího horizontu.

Na profilu nádrže jsou zřetelné obrisy pece a mísovitého ohniště, ev. předpeční jámy, a zahloubených objektů. Plošně byla ve zbývajícím prostoru mezi nádrží a přeloženým potokem zatím odkryta situace destrukcí, zbytků zdí, snad i dláždění a pece. Pec má rozměr zachované části: $d = 250$ cm, patrně obdélníkovitého tvaru se zaobleným i rohy, $\text{š (zach.)} = 140$ cm. V blízkosti pece, 50 cm od ní, byl zachycen nepatrný zbytek mísovitého ohniště, který však s tělesem pece nebyl propojen, i když je evidentně identického horizontu, aby mohl být považován jednoznačně za předpeční jámu (obr. 13). Kupole se nezachovala, pouze zlomky zřícené kupole často s ostisky vytvořily mazanícovou kru o mocnosti 40 cm, oranžově až červeně vypálenou. Zásyp se skládal z promíšené jílovité hlíny s mazanicí a souvislými krami žlutého jílu s uhlíky. Vlastní ohniště zaujímalu plochu o délce 190 cm, fialově hnědá až černá propálená vrstva byla intenzivněji pokryta uhly v celkové síle max. 5 cm asi v délce 100 cm. Čistý rostlý terén zde tvoří žlutý sprašový jíl a nad ním usazenina bahenní zahliněné konzistence tmavé hnědočerné barvy. Pec byla založena právě do tohoto původního pokryvu, vzniklého působením vodoteče. Skalní podklad v bezprostředním okolí sestává z narušené, drobné světle

šedé, místy až žluto- nebo hnědošedé břidlice. Pro určení funkce pece nebyla nalezena žádná určitá indicie; domníváme se, že lze připustit snad prostou pec chlebovou.

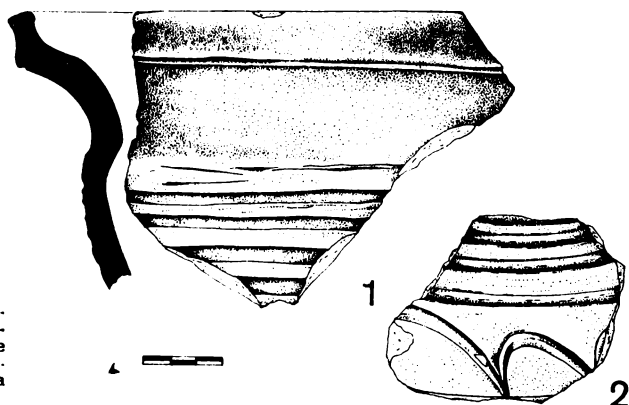

Obr. 13. Chvaly, k. ú. H. Počernice, Praha 9. Rez pece z 1. pol. 13. stol., součást celkového profilu (Z—V) sondy I a II. 1 — hnědočerná hlinitá usazenina bahenní, 1a — hnědočerná bahenní usazenina místy s kameny, někdy valounovitěho charakteru, 2 — červeně propálená mazanice, 3 — hnědošedá promíšená uhlíky, jílovitohlinitá s drobnou mazanicí, 4 — černá až fialově hnědá spálená, 5 — tmavě hnědá hlinitá, 6 — žlutý jíl se sprášovou hlínou, 7 — modrošedý jíl; 2a — červeně propálená mazanice „misovitěho“ ohniště, 3a — hnědošedá jílovitohlinitá s uhlíky, 4a — silně propálená fialově hnědá vrstva.

Nálezový keramický materiál, který pec v zásypu obsahovala, pochází z 1. pol. 13. stol.; nejmarkantnější zlomek okraje je vzhůru vytažený okraj ze zásobnicového hrnce, jaký známe např. z výzkumu Vyžlovka aj., na Černokostecku [Klápště 1978, 452 s]. Také dekor, použitýna téměř cele zachovalém zásobnicovém hrnci, odkrytém v těsném sousedství pece [J od ní], ve stejném horizontu, chronologicky odpovídá (obr. 14: 1, 2).

V rozebírané destrukci zděných objektů (výzkum dosud probíhá) byl zjištěn materiál 13. a 14. stol.

Ve vzdálenosti cca 50—100 m od současně zkoumaného sídliště s narušenými objekty jsme při povrchovém sběru získali ojediněle roztroušené zlomky keramiky (po provedené skrývce místy až na rostlý terén) rovněž z 13. a 14. stol. po obou stranách potoka. Na pravém břehu původního toku potoka

Obr. 14. Chvaly, k. ú. H. Počernice, Praha 9. Keramický materiál ze sondy I, 1 — okraj ze zásypu pece, 2 — úkor ze zlomku zásobnice, jež se zachovala téměř celá.

asi 150—200 m od středu naleziště byly objeveny rovněž sběrem zlomky mis-kovitých kachlů z konce 15.—16. stol. (obr. 6).

Rozsah osídlení by tedy mohl odpovídat i velikosti vesnice přinejmenším vrcholně středověkého období (Smetánka 1965, 249; 1969). Je však pravděpo-dobné, že zde byly zachyceny reliktů zaniklých objektů buď jedné nebo snad i více sídelních jednotek a jejich rozdílných fází vývoje, včetně postupného zanikání. Dispozičně by mohlo osídlení náležet oboustranně uspořádané potoční vsi.

Jestliže posuzujeme zkoumanou polohu ZSV ve vztahu k nedalekým Chva-lům, u nichž při záchranných výzkumech byly zaznamenány pozůstatky slovanského až raněstředověkého osídlení, zařazené a charakterizované v pří-činných souvislostech v příspěvku ke studiu agrárního zázemí Prahy (Klápště, Smetánka, Dragoun 1983), mohli bychom jej patrně identifikovat jako fragment zaniklé středověké vesnice, snad Babic, uváděných v písemných pramenech od 14. století jako dvě lokality, později přímo v souvislostech s Chvaly (... pod Chvalami v Babicích ...; AČ 26, 1—4), jejíž přibližnou loka-lizaci bez dokladů vyobrazuje již V. Huml (1982, 219).

Výzkumy zemědělských sídlišť v zázemí dnešní Prahy budou i nadále po-kračovat. I když jde o různé drobné akce, je naděje, že ve svém souhrnu zahustí naše torzovité znalosti časem tak, že bude možno archeologicky při-spět k poznání proměn sídelní struktury, obklopující zprvu největší českou raně středověkou aglomerací, a později vrcholně středověké město s centrální zemskou funkcí.

Literatura

- Graus, F., 1957: Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhustiské II. Praha.
Huml, V., 1982: K archeologickému výzkumu agrárního zázemí Prahy (Litochleby, Horní Počernice a Ovenec-Bubeneč), AH 7, 211—222.
Klápště, J., 1978: Středověké osídlení Černokostelecka, PA LXIX, 423—475.
Klápště, J.—Smetánka, Z.—Dragoun, Zv., 1983: Příspěvek ke studiu zemědělského zá-zemí středověké Prahy, AR XXXV, 387—426.
Nový, R., 1971: Hospodářský region Prahy na přelomu 14. a 15. století, ČSČH 19, 397 až 418.
Olmerová, H., 1982: Raně středověké sídliště v Praze 6-Liboci, Arch. Prag. 3, 45—86.
Richterová, J., 1982: Výzkum středověké osady Ovenec v Praze 6-Bubeneč, AR XXXIV, 523—533, 589.
— 1984: Informace o zahájení výzkumu v Ruzyni, Praha 6, Arch. Prag. 5/2, 355—359.
Smetánka, Z., 1965: Současný stav archeologického výzkumu hmotné kultury země-dělských osad X.—XV. století v Čechách, ČČH, 13, 239—268.
— 1969: Průzkum zaniklé středověké osady Svídna u Slaného (Předběžná zpráva), AR XXI, 618—625.

Zusammenfassung

Rettings- und Orientierungsgrabungen mittelalterlicher Dörfer auf dem Gebiet von Prag

Die Erforschung mittelalterlicher Dörfer auf dem Gebiet von Prag hat dank dem andauernde intensiven Aufbau der Stadt zwangsweise einen Rettungs-, im besten Fall Orientierungscharakter, nur ganz ausnahmsweise geht es um eine systematische Grabung. Deshalb sind die Archäologen bemüht, jede Gelegenheit zu nutzen, um an

jene Stellen zurückzukehren, die vielleicht auch unlängst, aber wegen der Terminkürze ungenügend und im begrenzten Maße erforscht wurden.

Die Autorin des Referats berichtet über die Ergebnisse der Grabung in Ruzyně, Prag 6, in den Jahren 1983-84, die vorzeitig eingestellt wurde und jetzt wieder aufgenommen werden könnte. Die bisherige Ausgrabung legte eine frühmittelalterliche Besiedlung auf dem Dorfplatz, im historischen Kern des Dorfes frei, es handelt sich also um Überreste der Siedlungssituation noch vor dem Dispositionsumbau (Abb. 1—3).

Eine weitere Lokalität, wohin die Archäologen des Prager Stadtmuseums im Zusammenhang mit dem wiederaufgenommenen Aufbau zurückkehrten, war Bubeneč, Prag 6. Hier legte die Grabung im Jahre 1974—76 (Richterová 1982) die frühmittelalterliche Gemeinde Ovenec frei, mit Besiedlungsbelegen in Form eingesenkter Objekte mit meistens kelchprofilierten Keramikmaterial aus der 1. Hälfte des 12. Jahrhunderts. Der Kern dieses Dorfes lag gegenüber der St.-Gothards-Kirche. Im Jahre 1985 wurde bei den Ausgrabungen auf dem Nachbargebiet der Südostrand der mittelalterlichen Besiedlung des Dorfes Ovenec entdeckt. Für die Orientierung der archäologischen Sonden nutzte man auch hier (ähnlich wie schon im Jahre 1974) die geophysikalische Untersuchung, die einige wichtige Ergebnisse gebracht hatte (Abb. 4a, b; 5).

Auf dem Bauplatz der künftigen Siedlung Černý most II im Ostteil der Prager Vorort wurde im Jahre 1986 bei dem Aufbau technischer Ingenieurnetze die mittelalterliche Ortswüstung Hostavice, Prag 6, aus der 1. Hälfte des 13. bis 1. Hälfte des 14. Jahrhunderts verletzt (Abb. 6). Neben mehreren Siedlungsobjekten, Abfall- und Vorratsgruben wurde das Fragment eines versenkten Objekts, der erhaltene Hals einer Halbwohngrube mit beiderseitiger Ummauerung mit Blende und Treppe entdeckt. Das keramische Material sowie der im Mauerwerk gemischte Ohrring datieren das Objekt in die 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts (Abb. 9—11). Die älteste Keramik in anderen Objekten mit aufgedunsenem Profil stammt schon vom Anfang des 13. Jahrhunderts. Aus Eisengegenständen wurde ein Sporn, ein Armbrustpfeil, eine Sichel, ein Messer mit einem Griffteil, Hufeisen und weiteres geläufiges Material dieser Art gefunden.

Nordöstlich von Hostavice, früher im Kataster der Gemeinde Chvaly, heute H. Počernice, Prag 9, wurde bei einem gleichartigen Bau wieder eine frühmittelalterliche Siedlung aus der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts verletzt (Abb. 6 und 13). Es wurde ein Ofenfragment, Mauerüberreste und ein versenktes Objekt entdeckt. Das in der Ofenaufschüttung und in ihrer Nähe gefundenes Material hat eine Analogie in dem Gebiet von Černý Kostelec, z. B. in den Ausgrabungen in Vyžlovka (Klápště 1978) (Abb. 14).

Die Erforschung der Bauernsiedlungen in der Umgebung heutigen Prags wird auch weiterhin fortgeführt werden. Obwohl es sich um verschiedene kleinere Aktionen handelt, erhofft man, daß sie in ihrer Zusammenfassung unsere lückenhaften Kenntnisse nach und nach ergänzen, so daß die Archäologie zur Erkenntnis der Änderungen der Siedlungsstruktur beitragen wird, die zuerst die größte böhmische frühmittelalterliche Agglomeration und später die hochmittelalterliche Stadt mit zentraler Landesfunktion umgab.

Abbildungen:

- Abb. 1. Ruzyně, Prag 6. Grabung aus den Jahren 1983—84. Situationsplan der Sonden.
Abb. 2. Ruzyně, Prag 6. Keramisches Material aus dem Objekt 1, Sonde 2, vor der Nr. 10.
Abb. 3. Ruzyně, Prag 6. Keramik aus dem Objekt 2, Sonde 2.
Abb. 4a. Bubeneč, Prag 6 — Schweiger-Platz. Situation archäologischer Sonden in den Jahren 1974/75 und 1985. Profile der geophysikalischen Untersuchung im Jahre 1984.
Abb. 4b. Bubeneč, Prag 6 — Schweiger-Platz. Interpretation geophysikalischer Messungen aus dem Jahre 1984 (laut dem Diplomeologen Bílý, Geindustria Praha), Parzelle Nr. 50.
Abb. 5. Bubeneč, Prag 6 — Schweiger-Platz. Keramisches Material aus dem versenkten Objekt, Sonde 1/85.

- Abb. 6. Zwei mittelalterliche Ortswüstungen: Hostavice, Prag 9, und die Ortswüstung im Kataster H. Počernice (früher Chvaly), Prag 9. (Die Grabungsflächen sind schwarz gefärbt, die Kreuzchen bezeichnen Oberflächenfundstellen.)
- Abb. 7. Hostavice, Prag 9. Südostansicht der Grabung.
- Abb. 8. Hostavice, Prag 9. IS des Stabilkatasters aus dem Jahre 1841. Die Schraffierung ersetzt die gelbe Farbe im IS (Holzbauten).
- Abb. 9. Hostavice, Prag 9. Fragment eines versenkten Objekts, Eingang mit Steinblende und erhaltener Treppe.
- Abb. 10. Hostavice, Prag 9. Ohrring aus Bronzendraht, im Blendenmauerwerk gefunden.
- Abb. 11. Hostavice, Prag 9. Keramikfunde aus der Aufschüttung des Hals eines versenkten Objekts (Halbwohngrube), 1. Hälfte bis Mitte des 13. Jahrhunderts.
- Abb. 12. Hostavice, Prag 9. Keramikfunde aus anderen Siedlungsobjekten des ältesten Horizonts.
- Abb. 13. Chvaly, Kataster H. Počernice, Prag 9. Schnitt durch den Ofen aus der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts, Bestandteil des Gesamtprofils (West-Osten) der Sonden I und II. 1 — braunschwarze schlammige Lehmlagerung, 1a — braunschwarze Schlammablagerung stellenweise mit Geröll, 2 — rötliche durchbrannte Lehmscholle, 3 — braungraue Schicht mit Kohlen, Tonschicht mit Lehmstücken, 4 — schwarze bis violettenbraune gebrannte Schicht, 5 — dunkelbraune Lehmschicht, 6 — gelbes Ton mit Lößerde, 7 — blaugraues Ton, 2a — rot durchbrannte Lehmschicht einer schüsselförmigen Feuerstätte, 3a — braungraue Tonschicht mit Kohlen, 4a — stark durchbrannte violettenbraune Schicht.
- Abb. 14. Chvaly, Kataster H. Počernice, Prag 9. Keramisches Material aus der Sonde I, 1 — Rand der Ofenaufschüttung, 2 — Dekor auf dem Bruchstück eines Vorratsgefäßes, das sich fast vollständig erhielt.